

مرگ برزخی چیست؟

<?xml encoding="UTF-8">

بنابر آنچه در نتیجه گیری بحث معنای لغوی مطرح شد آدمی دارای دو گونه مرگ است یک مرگ در این دنیا و وقتی که زمان زندگیش در این دنیا به پایان میرسد و پس از این زندگی به عالمی دیگر در برزخ میرود و در آنجا نیز زندگیا دارد و در آخر آن زندگی نیز مرگی وجود دارد که آن را مرگ برزخی مینامند، پس از این مرگ انسان بار دیگر برای زندگی جاودانه در قیامت زنده میشود.

درباره مرگ برزخی (به معنایی که گفته شد) مفسران در ذیل آیاتی این بحث را آورده‌اند:

«لَا يَذُوقُونَ فِيهَا الْمَوْتَ إِلَّا الْمَوْتَةَ الْأُولَىٰ وَوَقَاهُمْ عَذَابَ الْجَحِيمِ» [۱]

«هرگز مرگی جز همان مرگ اوّل (که در دنیا چشیده‌اند) نخواهند چشید، و خداوند آنها را از عذاب دوزخ حفظ می‌کند.»

«إِنَّ هِيَ إِلَّا مَوْتَتُنَا الْأُولَىٰ وَمَا نَحْنُ بِمُنْشَرِينَ» [۲]

«مرگ ما جز همان مرگ اول نیست و هرگز برانگیخته نخواهیم شد.»

در این دو آیه چون سخن از مرگ نخستین آمده است و مفسران آن را به معنای مرگ دنیوی معنا کرده‌اند به پیروی آن بحث از مرگ دومی که همان مرگ برزخی است را نیز مطرح میکنند. [۳]

«قَالُوا رَبَّنَا أَمَتْنَا اثْنَتَيْنِ وَ أَحْيَيْتَنَا اثْنَتَيْنِ» [۴]

«آنها می‌گویند: پروردگارا! ما را دو بار میراندی و دو بار زنده کردی.»

این آیه مهمترین آیه در این بحث است و معتقدین به مرگ برزخی مانند علامه طباطبائی ذیل این آیه مرگ برزخی را اثبات کرده‌اند. [۵]

درباره دو مرگ و دو زنده کردنی که در این آیه آمده نظرات بسیار گوناگونی است که برخی از آن عبارتند از:

۱. منظور از دو میراندن و دو زنده کردن میراندن در آخرین روز زندگی دنیا و زنده کردن در برزخ است و سپس میراندن در برزخ، و زنده کردن در قیامت برای حساب است. این نظر را تفاسیر المیزان، نمونه و روح المعانی برگزیده اند.

۲. مراد از "اماته اولی" حالت نطفگی انسان و مراد از "احیاء اولی" زندگی در دنیا و مراد از "اماته دوم" اماته در دنیا و مراد از "احیای دوم" احیاء برای روز قیامت و حساب است. این دیدگاه را زمخشری برگزیده است. [۶]

۳. حیات اولی، زندگی دنیا و دومی، زنده شدن در قبر است. و موت اولی مرگ در دنیا و موت دومی مردن در قبر است. این قول در مجمع البیان از سدی و بلخی نقل شده است، [۷] تفسیر احسن الحدیث آن را به علامه نسبت داده که این گونه نیست. [۸]

از بررسی آیات مرگ برزخی و دنیوی روشن میشود که در قرآن کریم مرگ برزخی مانند و شبیه به مرگ دنیوی نیست؛ چون خداوند در آیهای اهل بهشت را اینگونه نوید میدهد که به جز مرگ در دنیا که تحمل کردهاید مرگ دیگری ندارید. در صورتی که میدانیم اهل بهشت نیز باید از عالم برزخ وارد عالم قیامت شوند و قبل از عالم قیامت همه حتی کسانی که در عالم برزخ هستند میمیرند پس چرا خداوند میفرماید جز مرگ دنیوی مرگ دیگری را نچشیده اند؟

پاسخ این سؤال اینگونه است که مرگ برزخی را نیز چشیدهاند؛ اما چون این مرگ با مرگ در دنیا تفاوتی بسیاری دارد، خداوند آن را متذکر نشده است. در مرگ برزخی دیگر جسمی وجود ندارد و دیگر گرفتن روح از جسم مطرح نیست. بنابراین اینکه برخی مرگ برزخی را به معنای مرگ بعد از زنده شدن جسم در قبر و پاسخ دادن به نکیر و منکر میدانند اشتباه است.